

A Miskolc—csanyiki versenypálya mellett a ropolyi is bázisa lehet az elkövetkezendő évek újabb fakitermelő versenyének. Adottságai igen jók és amennyiben a rendezők, a szervezők és a versenyzők is levonják az idei találkozó tanulságait, remélhetjük, hogy évek múltán újra itt találkozunk az erdészeti munka e szép és hasznos seregszemléjén.

634. 0. 189

AZ ERDEI ÖKOSZISZTÉMÁK VIZSGÁLATI EREDMÉNYEI

FELOLVASÓ ÜLÉS

A magyarországi erdei ökoszisztéma-vizsgálatok megismerése, egyeztetése céljából az MTA Erdészeti Bizottságának Környezet és Fatermesztési Alkalmi Bizottsága a VEAB Erdészeti Szakbizottságával és a VEAB Környezetvédelmi és Tájhasznosítási Koordinációs Tanácsa október 13-án Veszprémben felolvasó ülést rendezett.

Az ökoszisztéma a természetnek az a része, ahol az élettelen környezet és a benne kialakuló növény- és állattársulások között meghatározott kölcsönhatás alakul ki, amelynek alapját az élő és élettelen komponensek közötti folyamatos anyagcsere jelenti (Láng, 1978). Az erdei ökoszisztéma fogalma Az Erdő 1977. évi 1. számában Igmándy—Keresztesi—Majer korszerű erdőmeghatározásában jelent meg. E szerint: „Az erdő

a föld felületének fás növényekkel borított része;

— természetes összetételében nyitott és mégis természetes önszabályozással rendelkező szárazföldi környezeti rendszer (ökoszisztéma), amelyben egymásra is tartós hatást gyakorló fák, cserjék és egyéb növények, valamint sajátos állatvilág él,

— amely termőhelyére és közvetlen környezetére is kölcsönhatást gyakorol,

— amelyben állandó, dinamikus, a kezelt erdőben emberi tevékenység befolyásolta változás érvényesül.”

A felolvasó ülés bevezető előadását Láng István az MTA főtákar helyettese „Az ország növényökológiai potenciájának felmérése” címen tartotta. Elmondta, hogy „Az utóbbi egy-két évben világszerte fokozott figyelmet fordítanak a természeti erőforrások számbavételére, hasznosítási lehetőségeinek kidolgozására. A természeti erőforrások között sajátos helyet foglalnak el az ún. „biológiai erőforrások”, amelyek a megújíthatók csoportjába tartoznak. A természeti környezet, a növény- és állatfajok, valamint a tudatos emberi termesztési, tenyészési eljárások közötti szerves kölcsönhatás eredményeként jut hozzá az emberiség az élelmiszerek alapanyagaihoz. Az országban igen jelentős mennyiségű a növényi termelés, egy négyzetméterre évente kéreken egy kilogramm jut. Az össz mennyiségnek kétharmada a szántóföldeken, egynegyede az erdőkben, a többi kertekben, réteken, legelőkön képződik. Távlati tervezésünkhöz jelentős segítséget adhatnak az olyan számítások, amelyek megkísérlik felbecsülni a várható maximális hozamokat, illetve az egyes ökológiai tényezők esetleges korlátozó hatását. Ez indította az MTA 1978. évi közgyűlését olyan állásfoglalásra, amelynek értelmében az MTA, a MÉM, az OVH, az OMF és más szervek képviselőiből alkalmi bizottság alakult az ország ökológiai potenciájának felmérésére és jobb hasznosítására vonatkozó javaslatok kidolgozására. A felmérés kiterjed az ország egész vegetációjára. Az

alapvető célkitűzés annak meghatározása, hogy a természeti környezet (csapadék, hőmérséklet stb.) és a növények genetikai potenciálja milyen hozamok elérését teszi lehetővé 2000-ben, figyelembe véve a környezeti tényezők részleges módosításának (öntözés, lecsapolás, műtrágyázás stb.) lehetőségét is. A számítások kisebb földrajzi egységekre vonatkoznak, majd az összegezésből áll össze az országos hozam. A több változó tényezőre való tekintettel alternatívák kerülnek kidolgozásra — mintegy 120 esetre lehetne kiszámítani az ország teljes növényi produktóját. A számításokat az egyéb művelési ágak között az erdészeti kultúrákra is el kell végezni. A különböző „ökológiai valószínűségekre” kidolgozott országos hozamok variánsait célszerű lenne összehasonlítani a 2000. év várható társadalmi követelményrendszerével az élelmiszergazdálkodás vonatkozásában. A „társadalmi elvárás” különböző alternatíváit vissza lehet számítani arra, hogy ehhez mennyi búzára, kukoricára, szénára, kitermelt fára, gyümölcsre stb. van szükség. Az összehasonlítás során nyilvánvalóvá válik, hogy a természeti környezeti tényezők fogják-e limitálni a növényi hozamok további jelentős növelését. Az ilyen szembeállítás lehetőséget ad olyan alapvető gazdaságpolitikai döntések megalapozásához, amelyek vagy a korlátok feloldásához vezetnek, vagy más módon befolyásolják a mező és erdőgazdasági termékek export—import forgalmát. A munka eredményeként az ökológia bevonul a gazdasági tervezésbe, a gazdaságpolitikai irányelvek alakításába.” Előadását azzal fejezte be, hogy ezen az úton a legnagyobb előrehaladást a gyakorlat mindíg szoros kapcsolatot tartó erdészeti kutatásokban tapasztalhatunk, és bár ezt is országos keretbe kell foglalni, mégis példát szolgáltat a többi területen.

Az ökológiai ismeretek fejlődését és hatását az erdőművelésre *Keresztesi Béla* értékelte. Kifejtette az ökológiára épülő erdőtípológia, illetve termőhelytípológia múlt és jelen szerepét. Rámutatott, hogy az ökoszisztémakutatásnak — amelyben a rendszerszemlélet érvényesül — az erdészet sajátos körülményei között ma fokozott a jelentősége. „A bennünket ez idő szerint foglalkoztató problémák további lépést sürgetnek: célszerűnek látszik az ökoszisztémákat tekinteni az erdőgazdálkodás alapjának. . . A felhalmozott problémákat csak ökoszisztémákra alapozott erdőgazdálkodás esetén lehet megoldani. Csak ökoszisztémában gondolkodó szakemberek képesek megfelelő megoldásokat találni rájuk. Ekkor lesz elérhető, hogy ne telepítsenek nyárasokat olyan termőhelyekre, ahol egy generáció sem nevelhető fel; ne telepítsenek fenyveseket olyan termőhelyeken, ahol a betegségek miatt nem lehet a faipar számára megfelelő fát termelni. Így válik lehetővé a reális vadtenyésztés, amely az erdőművelés lehetőségeihez igazítja a vadállományt, végrehajtja a szükséges kilövéseket. Vagyis csak ökoszisztémák bázisán lehet megvalósítani komplex erdőgazdálkodást, az integrált erdő—vadgazdálkodást, a fagazdasági vertikumot.” Végül a magyar ökoszisztéma kutatási témákat és kutatóhelyeket ismertette külföldi kapcsolataikkal.

A legfontosabb erdei ökoszisztéma kutatási bázisokat (Sikfőkút, Farkasgyepű, Gödöllő) és az ott folyó munkákat átfogóan és részeredményeiben tárták a hallgatók elé a témavezetők, *Jakucs Pál* „Ökoszisztémavizsgálatok eredményei a síkfőkúti tölgyesekben”; *Majer Antal* „A természetes erdei ökoszisztémák vizsgálata”; *Járó Zoltán* „A kultúrerdők ökoszisztémavizsgálata” című előadásokban.

A három erdei ökoszisztéma kutatási bázison folyó munkának eredményeiről adtak tájékoztatást *Márkus László* a bükkös ökoszisztémáink élőfakészletéről és összes szervesanyagáról, *Szappanos András* a farkasgyepűi mikroklíma

vizsgálatokról, *Mészárosné Draskovics Róza* a fényökológiai és gyepek ökológiai vizsgálatokról; *Szodfridt István* bükköseink génmegőrzéséről; *Igmándy Zoltán* a redukens szervezetek életműködéséről; *Murai Éva* a kis emlősökről és parazitológiai vizsgálatokról; *Tóth József* a bükkösök rovarvilágáról; *Tóth László* a bükkösök talajának ragadozó bogarairól; *Koloszár József* a humuszvizsgálatokról; *Domkó Károly* a karsztbokorerdő lepkefaunájáról.

Mint különleges ökoszisztémával *Kárpáti István* az ártéri szintek társulásainak szukcesszió dinamikájával foglalkozott. A Balatonfelvidéki karsztbokorerdők szukcesszió vizsgálata volt a témája *Csesznák Elemérnek*.

Az Akadémiának, de ezen belül a veszprémi Bizottságnak a gyakorlattal való hasznos és szoros kapcsolatát bizonyította *Mészáros Gyulának* a bakonyi bükkösök erdőtörténetéről szóló előadása és *Blaskó Péternek* a karsztbokorerdő erdészeti kezeléséről felolvasott tanulmánya. Egyik az Erdőrendezésről, másik a Balatonfüredi Erdészettől támogatja értékesen a kutatómunkát.

A hivatalos tárgysoron kívül két hozzászólás hangzott el. *Magyar János* dendrometriai példán keresztül mutatott rá a fiatal korban megmutatkozó egyedi jelek érvényre juttatásának rendkívüli fontosságára a többtermelésben. *Simon Tibor* az MTA Biológiai és Botanikai Osztálya nevében üdvözölte az alkalmi bizottság rendezvényét, majd felhívta a figyelmet arra, hogy az ökoszisztéma szót nem szabad mindenre alkalmazni. Az erdőtípus még nem ökoszisztéma. Az ökoszisztéma fogalmat nálunk a 70-es években kezdtük alkalmazni és még távol vagyunk attól, hogy szemléletünk egységes legyen és a hazai ökoszisztémákat rendszerbe tudjuk foglalni.

634. 0. 907. 6

AZ ERDŐK MAGÁNYOS FESTŐJE — — PAÁL LÁSZLÓ

Az erdők fenséges varázsa évszázadok óta költemények, novellák, regények és zeneművek ihlető forrásául is szolgál. A képzőművészeti ágak közül főleg a festőket igézte — és igézi — meg. Divatok, stílusirányzatok váltogatják egymást szüntelen, de a sokféle kifejezési forma mögött egy dolog mindig közös: az erdő alázatos tisztelete.

